

CAPUT III.

REGULAE GENERALES SYLLOGISMI
CATEGORICI.

§. I.

Quot & quænam sint regulæ generales syllogismi categorici?

Octo communiter statuuntur syllogismi categorici regulæ fundamentales; quarum duæ extrema, duæ medium, duæ præmissas, duæ denique conclusionem dirigunt, & sequentibus versibus continentur:

1. *Terminus est triplex, major, mediusque minorque.*
2. *Latius hunc, quam præmissæ, conclusio non vult.*
3. *Nequaquam medium capiat conclusio oportet.*
4. *Aut semel, aut iterum medium generaliter esto.*
5. *Utraque si præmissa negat, nil inde sequetur.*
6. *Nil sequitur generis ex particularibus unquam.*
7. *Ambæ affirmantes nequeunt generare negantem.*
8. *Est parti similis conclusio deteriori.*

Hæ, inquam, regulæ præsentis capite fusius exponendæ sunt.

§. 2.

Exponitur regula Ima.

Regula Ima est: *terminus est triplex &c.* seu in quolibet syllogismo categorico debent esse tantum tres termini, scilicet majus extremum, minus

nus extremum & medium, nec possunt esse pauciores nec plures, quod evidenter demonstrari potest. Imprimis non possunt esse pauciores; si enim pauciores essent v. g. tantum duo, ergo non daretur tertium, cum quo illa duo extrema comparari potuissent, atqui tale tertium dari debet, ut patet in principiis syllogisticis, ergo. Deinde non possunt esse plures; si enim essent v. g. quatuor termini, tum vel omnes ponerentur in praemissis, & sic bis poni nequit medius terminus, neque duo extrema cum illo possent comparari, quod tamen exigitur, ut ex antedictis patet, aut unum extremum identificari posset cum uno, alterum cum alio termino, sicque pariter deficiet identitas aut distinctio duorum in eodem tertio; vel non ponuntur omnes quatuor in praemissis, at sic duo identificabuntur aut distinguuntur in conclusione, quae non sunt comparata cum medio in praemissis, seu quorum identitas non datur in praemissis. Hinc ratio fundamentalis utriusque partis est ista: quia principia syllogistica metaphysica non plures quam tres terminos requirunt, nec paucioribus salvantur; principia enim metaphysica sunt: *quaecunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se, & quaecunque sunt distincta in uno tertio, sunt etiam distincta inter se*; atqui sic requiritur tertium, cum quo sint eadem, requiruntur duo, quae cum tertio sint eadem, aut quae in tertio distinguuntur, ergo principia metaphysica requirunt tres terminos, nec paucioribus salvari possunt.

Observa. Hanc regulam, quod syllogismus tantum tres debeat habere terminos, celeberrimus Vernejus cum quibusdam aliis ceu generale omnium principium statuit, & ad hocce omnes reliquas syl-

syllogismorum regulas revocari posse adfirmat, Haec lex (sonant ejus verba) si recte intelligatur, sufficit, ut omnium syllogismorum varietatem recte compingamus; nam reliquae leges ad hanc revocantur. Veruntamen sunt quaedam leges, uti *nequaquam medium capiat conclusio oportet*. Item haec: *est parti similis conclusio deteriori*, quae valde difficulter ad hanc primam revocari queunt. Hinc an haec regula ceu generalis sit admittenda, hic non disquirimus; superfluum tamen non putamus, ei reliquas fundamentales syllogismorum regulas addere.

§. 3.

Exponitur regula 2da.

Altera fundamentalis syllogismorum regula est: *latius hunc, quam praemissae, conclusio non vult*. Id est: nullus terminus sumatur universaliter in conclusione, qui non etiam sumtus fuerit universaliter in praemissis. Haec regula variis modis exprimitur: V. g. non procedatur a non distributo ad distributum, seu nihil distribuendum in conclusione, quod non fuerit distributum in praemissis, sive extrema non sumantur latius, id est universaliter in conclusione, ac sumta fuerant in praemissis. Ratio hujus regulae est: tam late possunt connecti duo extrema scilicet majus & minus extremum inter se in conclusione, quam late connexa fuerant in praemissis cum medio; terminus enim medius est mensura connexionis extremorum; atqui si unum extremum non fuit distributum in praemissis, seu non fuerit acceptum tam late quam late sumi poterat, & distribueretur in conclusione; tum in majori amplitudine connecteretur alteri extremo, quam

quam medio termino : ergo, si aliquid extremum non est distributum in praemissis, neque in conclusione distribuendum est.

Contra hanc regulam peccant sequentes syllogismi : *quod ego sum, tu non es; ego sum homo; ergo tu non es homo.* In hoc homo non distribuitur in minore, cum sit praedicatum propositionis affirmativae, & distribuitur in conclusione, ubi est praedicatum propositionis negativae, quod semper distribuitur.

2. *Francofurtum est in Europa; Moguntia non est Francofurtum; ergo Moguntia non est in Europa.* In hoc quoque proceditur a non distributo ad distributum ex parte majoris extremi, quod est *existens in mundo*; illud non distribuitur in majore, & distribuitur in conclusione.

3. *Quam diu Petrus est in templo, est pius; sed per semiboram quotidie tantum est in templo; ergo per semiboram quotidie tantum est pius:* pius enim latius sumitur in conclusione, ac sumtum fuerat in praemissis ob particulam tantum, quae est aequivalenter distributiva.

§. 4.

Exponitur regula 3ia.

Tertia syllogismorum lex est : *nequaquam medium capiat conclusio oportet.* Id est, medium qua medium non potest ingredi conclusionem. *Probat*ur : medium est id, per quod probatur duo extrema esse eadem aut distincta inter se; sed id, per quod probatur duo extrema esse eadem aut distincta inter se, non potest ingredi conclusionem; cum id ipsum

ipsum in conclusione alias diceretur, & probaretur idem per idem.

Collige: cum medium in conclusione esse nequeat, illud bis ponitur in praemissis; cum illo enim utrumque extremum comparari debet, ut deinde concludi possit, duo extrema esse eadem, aut distincta inter se.

§. 5.

Exponitur regula 4ta.

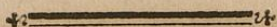
Quarta syllogismorum regula est: *aut semel aut iterum medium generaliter esto.* Id est: medium vel in una praemissa, vel in utraque distribuatur, seu sumatur universaliter, id est, tam late, quam late sumi potest, secundum totam scilicet extensionem: terminus autem distribuitur, quando est subjectum propositionis universalis seu affirmativae seu negativae, aut praedicatum propositionis negativae, sive haec sit universalis, sive particularis. Quod autem medium debeat distribui, patet ex eo, quod terminus communis disjunctive seu particulariter acceptus non sumatur pro omnibus suis significatis, sed tantum pro quibusdam; si ergo in majore & minore medium sumatur tantum particulariter, poterit sumi in majore pro una parte & in minore pro altera parte suorum inferiorum, sicque dividetur in duas partes, quarum uni comparabitur unum extremum, alteri alterum extremum; non ergo extrema comparabuntur uni & eidem, quod tamen principia prima superius tradita requirunt. Deinde principia quoque docent, quaecumque sunt eadem uni tertio adaequate sumto, illa esse eadem inter se. Quod si ergo

ergo medium, quod est illud tertium, non distribuatur, nunquam sumitur adaequate, id est, nunquam pro omnibus omnino inferioribus, pro quibus debet sumi, semper etiam tantum pro aliquibus sumitur; ergo si medium non distribuatur, peccatur contra principia metaphysica. Imo etiam principia logica non observantur, si medium non distribuitur; haec enim sunt: *quidquid dicitur de subiecto universaliter sumto, & quidquid negatur de quodam subiecto universaliter sumto, illud de quovis contento adfirmari aut negari potest*, ergo debet adesse aliquod universaliter sumtum, idque est medium.

§. 6.

Exponitur regula 5ta.

Quinta fundamentalis syllogismorum regula est: *utraque si praemissa neget, nihil inde sequetur*: id est, si ambae praemissae negativae fuerint, nulla sequetur conclusio scilicet neque affirmativa, neque negativa: quia principia syllogistica requirunt, ut una saltem praemissa sit affirmativa; quod *probat*: principium syllogisticum imprimis metaphysicum pro syllogismo negativo est: *quaecunque sunt distincta in uno tertio, sunt distincta inter se*; atqui hoc principium non servatur: nam, si ambae praemissae fuerint negativae, ambo extrema distinguuntur ab uno tertio; ergo non distinguuntur in uno tertio. *Probat* ulterius: ut duo distinguantur in uno tertio, unum extremum debet esse idem cum tertio; atqui, si ambae praemissae fuerint negativae, nullum extremum dicitur esse idem cum tertio; ergo. Deinde quoque principium logicum, quod syllogismum negati-
vum

vum dirigit, requirit, ut una praemissa sit affirmans: nam principium logicum negativum syllogismum dirigens est hoc: *quidquid negatur de sub-
jecto universaliter sumto, negatur etiam de quovis
contento sub illo*; atqui hoc quoque requirit unam
praemissam esse affirmantem; ergo. Nam, si utra-
que praemissa est negans, tum non ostenditur,
quomodo unum sub alio contineatur, quod una
tamen propositio ostendere debet.

§. 7.

Exponitur regula 6ta.

Sexta syllogismorum regula fundamentalis est:
nil sequitur geminis ex particularibus unquam:
id est: si ambae praemissae sint particulares,
conclusio legitima non sequetur. Syllogismus
enim constans meris particularibus peccat
contra principia syllogismorum directiva tam
logica, quam metaphysica, quod probatur per
partes: imprimis peccat contra principia lo-
gica, quae sunt: *quidquid dicitur de sub-
jecto universaliter sumto, potest etiam dici de quovis
contento sub illo*; item *quidquid negatur de sub-
jecto universaliter sumto, negari etiam potest de
quovis contento sub illo*; sed ubi utraque prae-
missa est particularis, nullibi subiectum sumitur
universaliter, sed ubique sumitur particulariter;
ergo. Neque servantur principia metaphysica:
ubi enim ambae praemissae sunt particula-
res, non ostenditur ulla sufficiens connexio duo-
rum cum uno tertio, ergo non servantur prin-
cipia metaphysica. *Probatur antecedens.* Quae-
cunque connectuntur cum medio disjunctive
solum sumto, non connectuntur uni certo
uni-

universaliter sumto, sed tantum indeterminatè sumto; atqui hæc connexio non sufficit, ut duo dicantur esse eadem inter se; ergo. Ratio est 2do; ubi ambæ præmissæ sunt particulares, vel medium non distribuitur, uti contingit, si ambæ sint affirmantes, vel proceditur a non distributo ad distributum, uti quandoque contingit, si una ex præmissis sit negans; sed hoc utrumque regulæ præcedentes vetant; ergo. Ex quo patet, hanc regulam necessariam non esse, sed ex prioribus deduci: interim tamen ponitur, ut syllogismorum vitia eo facilius deprehendi queant.

§. 8.

Exponitur regula 7ma.

Septima fundamentalis syllogismorum regula est: *ambæ affirmantes nequeunt generare negantem.* Id est: si ambæ præmissæ fuerint affirmativæ, conclusio negativa sequi nequit. *Probatur.* Si ambæ præmissæ fuerint affirmativæ, duo extrema cum medio sunt conjuncta; ergo in conclusione a se invicem distingui seu separari nequeunt, quod fieret per conclusionem negativam. Hæc regula cum per se satis clara sit, in ea probanda nolumus diutius versari.

§. 9.

Exponitur 8va syllogismorum regula.

Nunc demum ad ultimam syllogismorum regulam devenimus, quæ sic sonat: *est parti similis conclusio deteriori.* Quæ regula sic intelligenda est, quod nimirum, quoties una præmissa

fit particularis, conclusio quoque debeat esse particularis, si praemissarum una negativa, conclusio quoque negativa, & si una praemissa sit solum probabilis, aut contingens, conclusio etiam solum possit esse probabilis.

Probatur. Imprimis si una praemissa est particularis, conclusio quoque sit particularis; alias enim procedetur a non distributo ad distributum, seu plus diceretur in conclusione, ac dictum fuit in praemissis; eo namque modo extrema inter se sunt unienda aut distinguenda in conclusione, quo unita aut disjuncta fuere in praemissis cum medio; sed si una praemissa sit particularis, extremum aliquod tantum particulariter cum medio unitum aut disjunctum fuit; ergo etiam in conclusione tantum particulariter inter se sunt unienda, aut distinguenda.

2. Si una praemissa sit negans, conclusio pariter negativa sit, est necesse. Alias inferretur extrema esse eadem inter se, quae non fuerant eadem cum tertio in praemissis.

3. Conclusio adsimilatur praemissae imperfectiori adeo, ut, si una praemissa fuerit contingens, conclusio quoque contingens sit dicenda: ideo enim connectenda sunt quaestionis probandae extrema, eoquod in praemissis fuerant conjuncta cum medio; ergo etiam in conclusione tam fortiter debent conjungi, quam fortiter fuerant connexa cum medio; atqui cum medio tantum contingenter aut falso aut probabiliter connectebantur, si nimirum una praemissa sit contingens, falsa aut probabilis; ergo etiam in conclusione tantum contingenter aut probabiliter aut falso conjunguntur. *Probatur ulterius*: conclusio prout est conclusio, indivisibili-

biliter dependet ab utraque praemissa; ergo nullo modo una influit sine altera, consequenter si una praemissarum fuerit debilis, ipsa etiam conclusio debilis sit, necesse est.

§. 10.

Hic observanda.

Sed hic observandum venit, quod lex ista uti & pleraeque praecedentes non compositos sed simplices adstringant syllogismos; hinc valet v. g. sequens syllogismus disjunctivus S. Bernardi: *vel mundus fallitur, vel Christus errat; Christus non potest errare; ergo mundus fallitur*; syllogismorum enim compositorum speciales sunt leges inferius pertractandae.

2. Hae leges ad pauciores revocari possent, & juxta varios quidem ad has tres; syllogismus coniter tribus terminis; medium semper distribuatur, & non procedatur a non distributo ad distributum: imo non pauci recentiores regulas has omnes ab hoc principio: *una praemissa contineat conclusionem, & altera manifestet, conclusionem contineri in ea*, dependere putant. Ast cum non raro valde obscurum sit, quomodo conclusio in praemissis contineatur, attendendae sunt merito & habendae generales syllogismorum regulae, illique, qui has regulas superfluas, & inutiles dicunt non satis perpendere videntur, tyrones subsidiis non raro indigere, quibus proveciores forsan poterunt carere. Quare horum crisin non metuentes, ipsas quoque syllogismorum figuras specialesque cujuscunque regulas trademus.